

HERIJKING BELEIDSPLAN 2021-2024

NOORD OOST BRABANTSE BIBLIOTHEKEN

De toekomst

**komt in
golven.**

We brengen

**ze zelf in
beweging.**

Tom Kniesmeijer

COLOFON

Herijking Beleidsplan 2021-2024: koers in beweging

Een uitgave van de Noord Oost Brabantse Bibliotheken

Vormgeving: Marjon Grendel, 2vorm grafisch ontwerp

Fotografie: Beeldbank Landelijke Huisstijl, Thomas Segers Fotografie

INHOUD

Aanleiding 4

Terugblik 5

Ontwikkelingen binnen de branche 7

De toekomst: waar staan onze bibliotheken? 9

Tenslotte 15

Bijlage: speerpunten per kennisteam 17

AANLEIDING

Een beleidsplan schrijven voor vier jaar is een onmogelijke opgave. De grote lijnen blijven gelijk maar de speerpunten wijzigen. Bij het schrijven van het beleidsplan was niet te voorzien dat we te maken zouden krijgen met een pandemie, een oorlog in Europa en een kentering in het belang van lezen als basisvaardigheid.

Openbare Bibliotheken zijn en blijven een plek voor iedereen om zich te kunnen ontwikkelen, ontspannen, ontmoeten. Nog meer dan ooit zijn wij de best bezochte publieke instelling. Ook blijven wij een betrouwbare partner voor gemeenten, cultuurpartners, onderwijs en maatschappelijke organisaties. Maar de focus moet weer worden aangescherpt om een heldere koers te houden met de Wet op het Openbare Bibliotheekwerk als basis.

De Wet dient zoals gezegd als basis voor het landelijke Openbare Bibliotheekwerk en vertrekpunt voor het beleidsplan was het Bibliotheekconvenant zoals dat is afgesproken door Rijk, provincies en gemeenten. Een geletterde samenleving, participatie in de informatiesamenleving en een leven lang ontwikkelen zijn de hoofdlijnen en zowel landelijk (Netwerkagenda) als lokaal is daar het beleid op gestoeld. Het lokale beleid wordt steeds afgestemd met de verantwoordelijke wethouders en beleidsambtenaren.

Door de coronapandemie werd het belang van de Bibliotheken als plek om te mogen zijn, de collectie ter informatie en ontspanning en de hulp aan de (digitale) toegang tot informatie heel duidelijk voor de hele samenleving. De ingezette weg van de maatschappelijk educatieve bibliotheek bleek erg nodig. De IDO's (Informatiepunten Digitale Overheid), DigiTaalhuizen, cursussen en spreekuren groeiden in omvang en diversiteit. Samen met partners kon de Bibliotheek burgers van dienst zijn in een complexe periode.

Door de pandemie werd ook het thuiswerken een vertrouwd fenomeen en gelukkig bood de digitale infrastructuur genoeg mogelijkheden om online actief te blijven. Zowel naar buiten richting ons publiek als ook binnen de Bibliotheken. De doorontwikkelingen van de organisatie met de nieuwe structuur van kennisteam, het meer uitbesteden van financiële en ICT-processen, het gezamenlijk collectioneren met andere bibliotheken werden geïmplementeerd. Binnen de Noord Oost Brabantse Bibliotheken (NOBB) ligt de nadruk op het faciliteren van de professional in een lerende organisatie maar met duidelijke kaders.

Naast de relevantie van de Bibliotheek als baken in een complexe samenleving en vraagbaak op allerlei gebieden, werd ook duidelijk dat Bibliotheken essentieel zijn om het lezen weer op een hoger peil te brengen in de samenleving. Onderzoeken wijzen keer op keer uit dat het niet goed is gesteld met het leesniveau en dat voor steeds meer mensen lezen geen basisvaardigheid meer is. Niet alleen voor volwassenen, maar ook voor jeugd en jongeren.

Informatiepunten Digitale Overheid (IDO) / DigiTaalhuizen

Het niet beheersen van lezen als basisvaardigheid leidt tot problemen op allerlei gebied, van geldzorgen tot gezondheidsproblemen maar vooral ook het gevoel niet mee te kunnen doen. Samen met partners zoals gemeenten, ROC, welzijnsorganisaties en vooral veel vrijwilligers wordt hulp geboden in groepsverband of individueel. Ook voor de Oekraïense vluchtelingen werden taallessen georganiseerd, zowel in bibliotheken als op andere locaties.

Als vervolg op het Belastingspreekuur in de Bibliotheek werden landelijk IDO's opgezet in Bibliotheken om burgers te helpen bij het benaderen van de digitale overheid. Dat bleek heel erg nodig. Eerst in de coronapandemie met het verkrijgen van de QR codes en onlangs weer met het aanvragen van de energietoeslag. Veel burgers zijn zeker niet digitaal vaardig genoeg om dit zelf te regelen. Inmiddels zijn er structurele middelen voor de IDO's waardoor ook de formatie wat betreft omvang en deskundigheid kon worden aangepast.

De Bibliotheek Op School (dBOS)

Het onderwijs heeft zich jarenlang gericht op het voornamelijk technisch leesonderwijs en mede door alle onderzoeksresultaten wordt nu steeds meer het belang gezien van leesmotivatie. Het verbeteren van de leescultuur op scholen en in de kinderopvang is een gezamenlijk belang van onderwijs en Bibliotheken. Dat vraagt om een structurele aanpak en niet enkel losse projecten zoals tot nu toe nog vaak het geval was. De Bibliotheek Op School is een landelijk concept en is succesvol gebleken. Maar ook prijzig en voor veel scholen te duur. Binnen de NOBB zijn diverse varianten op het schoolbibliotheekwerk, maar voor het structureel verbeteren van de leescultuur op scholen blijkt dit concept het best te werken en wordt het vanuit de Rijksoverheid gestimuleerd door extra financiële bijdragen.

Arbeidsmarkt

De NOBB heeft veel nieuwe collega's mogen verwelkomen vooral omdat veel medewerkers met pensioen gingen. Tot nu toe is het steeds goed gelukt om vacatures in te vullen. We hebben vooral aandacht besteed aan de opleiding van deze nieuwe medewerkers met behulp van onze eigen Bibliotheekschool.

De krapte op de arbeidsmarkt wordt steeds nijpender terwijl onze behoefte aan nieuwe medewerkers toeneemt. Met de uitbreiding van de dienstverlening richting kinderopvang en onderwijs zijn leesconsulenten nodig en ook de komende jaren gaan veel collega's met pensioen.

Ook is de tendens dat de jongere generatie vaker verandert van baan en graag parttime werkt. Bij de werving van nieuwe medewerkers streven we naar meer diversiteit. Zowel landelijk, provinciaal als lokaal is er aandacht voor de Openbare Bibliotheek als aantrekkelijk werkgever en profileren Bibliotheken zich als dynamische plek voor maatschappelijk relevant werk. De stijging van de loonkosten en inflatie zijn een extra beperkende tendens.

Collectie: grondstof en eindproduct

De collectie maakt ons Bibliotheken en Bibliotheken maken samen met de samenleving de collectie. Dat onderscheidt ons van educatieve, maatschappelijke en andere culturele instellingen. De collectie is onze grondstof en bestaat uit fysiek en digitaal, uit informatie en literatuur maar ook uit kennis van mensen. Dit wordt aangeboden in onze Bibliotheken en online. In de verschijningsvorm van boeken, e-books, luisterboeken, lezingen, spreekuren en workshops.

Als NOBB willen we een duidelijke positie innemen als Bibliotheek in een divers netwerk waar werken vanuit 'de bedoeling' leidend is. Wat is er nodig? Wat kunnen we samen bieden? Niet solitair maar vanuit een (maatschappelijke) behoefte. Gericht op individuen of groepen, op ouders en kinderen, op lezers en mensen die zich willen ontwikkelen. Op basis van een gedegen en diverse collectie.

De collectie wordt samengesteld door deskundige bibliothecarissen en dat blijft zo. In de komende jaren willen we meer samenwerken met doelgroepen of specialisten op een bepaald terrein, om de collectie divers te maken en beter passend bij de samenleving. Door het instellen van een jongerenpanel bijvoorbeeld, is veel meer kennis over hun behoeften verkregen en dat heeft geleid tot een uitgebreide collectie Young Adult boeken. In andere Bibliotheken wordt gewerkt met gastcollectioneurs die vanuit een andere culturele achtergrond of met specialistische kennis kunnen bijdragen aan de collectie. Ook de NOBB zal de komende jaren actief mensen betrekken bij collectioneren.

Programmering: ontmoeting, ontwikkeling en dialoog

De NOBB was één van de voorlopers van de geprogrammeerde Bibliotheek en het is indrukwekkend om te zien wat er allemaal wordt georganiseerd voor jong en oud en rondom de meest uiteenlopende onderwerpen. Programmering brengt de collectie (in de breedste zin van het woord) tot leven en spreekt veel mensen aan.

Vervolg Programmering: ontmoeting, ontwikkeling en dialoog

Voor de komende jaren wil de NOBB de rol van ontmoeting en dialoog (debat volgens de Bibliotheekwet) ontwikkelen om daarmee de democratie te ondersteunen. Maatschappelijke onderwerpen beschouwen op verschillende niveaus en vanuit diverse invalshoeken. Informatie die nodig is om een mening te vormen en pas dan volgt discussie. Dat kunnen we niet alleen en we zullen dan ook actief in gesprek gaan met de verschillende doelgroepen en onze bezoekers om samen de programmering tot stand te brengen (Off by for all methode).

Lezen: niet alleen nuttig maar ook een rijkdom voor iedereen

Het belang van lezen van 'rijke teksten' om voldoende woorden tot je beschikking te hebben om te kunnen leren, de wereld te begrijpen en jezelf te kunnen uitdrukken, wordt gelukkig breed onderschreven. Lezen is een basisvaardigheid en gaat verder dan het enkel lezen van Tweets en ondertitelingen.

Lezen is echter veel meer dan een basisvaardigheid. Het is ook een middel om je te verplaatsen in verhalen, in andere werelden en levens, om kennis op te doen over onderwerpen die je interesseren. Soms is lezen ook als kijken naar een kunstwerk: misschien niet meteen toegankelijk maar als je erin verdiept, zó de moeite waard. Literatuur als kunstvorm hoort bij een beschaving en Bibliotheken bieden, samen met de boekhandels, toegang tot deze kunst.

Lezen stimuleert het creatieve denken, buiten je eigen leefwereld kijken en nieuwe inzichten opdoen.

Lezen is ook een middel om te ontspannen. Zoals we in ons beleidsplan al schreven: mensen 'aan' zetten maar vooral ook de mogelijkheid bieden om even 'uit' te staan.

Leven lang ontwikkelen: samen komen we verder

De relevantie en doorontwikkelingen van de maatschappelijk – educatieve Bibliotheek staat niet ter discussie. Samen met de samenwerkingspartners dragen wij bij aan de participatiesamenleving en bieden hulp waar nodig, maar vragen ook hulp waar nodig. In de netwerken vraagt dat om een goede positionering van de partners en de gemeenten kunnen daar een belangrijke regisseursrol in spelen. Dit gebeurt al steeds vaker, maar kan in de komende jaren professionaliseren. Niet meer acteren vanuit de instelling of een beleidsdomein maar een integrale aanpak. In de DigiTaalhuizen werkt dat al redelijk goed en ook de IDO's zijn aan de voorkant een loket maar worden gedragen door een netwerk.

De IDO's worden met ingang van 2023 niet meer rechtstreeks gesubsidieerd door de Rijksoverheid maar via de gemeenten middels een geormerkte subsidie (SPUK). De Bibliotheek is voor behoud van de IDO's in de Bibliotheken en heeft daar een argumentenkaart voor opgesteld. De belangrijkste afwegingen zijn de ruime openingstijden, laagdrempelige toegang en dat het past binnen het concept van vraagbaak. Binnen de NOBB zien we de IDO's ook als middel om doelgroepen te bereiken die niet vanzelfsprekend naar de Bibliotheek komen.

De Bibliotheek Op School en gezinsaanpak

De leescultuur thuis en op school moet verbeteren om het tij te keren en ervoor te zorgen dat volgende generaties lezen minimaal als basisvaardigheid beheersen en onderhouden. Het landelijke concept van dBOS wordt ook binnen de NOBB aangeboden en waar mogelijk aangepast op de behoeften van een school. De essentiële pijlers voor een structurele benadering zijn de leescoördinator, een leesconsulent en een basiscollectie. Voor de komende jaren zal dit het grootste project zijn binnen het jeugdbibliotheekwerk en veel aandacht vragen van de organisatie. Er is al veel expertise binnen de NOBB maar de komende jaren zal een grote uitbreiding van menskracht nodig zijn. Gezien de krapte op de arbeidsmarkt een hele klus wat betreft werving maar vervolgens ook de scholing.

Vervolg De Bibliotheek Op School en gezinsaanpak

De financiering loopt sterk uiteen. De gemeente Oss faciliteert met een geormerkte subsidie de kinderopvang en het primair onderwijs om de dBOS te bekostigen in de eerste jaren. In andere gemeenten is dit niet het geval en staat het los van de reguliere subsidie aan de Bibliotheek. De scholen moeten zelf de kostprijs betalen en daarvoor worden contracten afgesloten. Gezien de grootte van dit project wordt er in 2023 een educatieteam opgericht waardoor zowel de inhoudelijke als de bedrijfsmatige aspecten worden geborgd.

Ook de leescultuur thuis heeft een sterke impuls nodig en samen met scholen maar ook rechtstreeks worden ouders gestimuleerd om (voor) te lezen en naar de Bibliotheek te komen met hun kinderen. Daarvoor zullen we de komende jaren kritisch kijken naar onze uitleenvoorwaarden en de ruimte voor advisering tijdens de openingsuren. Veel ouders worden afgeschrikt door de telatgelden en zij hebben of nemen weinig tijd voor bibliotheekbezoek. We zullen het voor hen aantrekkelijker moeten maken om toch naar de Bibliotheek te komen en daar prettig te kunnen verblijven. Dat kan ook voor de ouders zelf van groot belang zijn en daarom is het nodig om tijd te nemen om in gesprek te komen en advies te kunnen geven.

Kennisteam inhoudelijk (bibliotheekdomeinen) en ondersteunend

De kennisteam hebben jaarplannen opgesteld voor 2023 om focus te houden en te voorkomen dat ze teveel hooi op de vork nemen. Dat wil niet zeggen dat er geen ruimte is voor onverwachte of nieuwe ontwikkelingen, maar dan moeten er wel keuzes gemaakt worden in het jaarprogramma.

Ook lokaal zijn er programma's opgesteld die aansluiten op lokale activiteiten en projecten. De programmamanagers zien toe op de uitvoering van de programma's en ondersteunen de inhoudelijke kennisteam.

Lezen is ook een middel om te ontspannen. Zoals we in ons beleidsplan al schreven: mensen 'aan' zetten maar vooral ook de mogelijkheid bieden om even 'uit' te staan.

Bedrijfsvoering

Zoals omschreven is de doorontwikkeling van de interne organisatie geïmplementeerd en op basis van een platte structuur moet er vooral veel ruimte zijn voor de professional om zijn of haar werk goed uit te voeren. Zowel in de lokale teams als in de NOBB brede kennisteam: we werken aan de achterkant intensief samen om aan de voorkant maatwerk te kunnen leveren.

Ook op het gebied van ICT zijn wijzigingen doorgevoerd om de samenwerking online gemakkelijker en veiliger te maken. En er zijn diensten uitbesteed om de organisatie minder kwetsbaar te maken, zoals bijvoorbeeld een gedeelte van de financiële en personeelsadministratie. In het komende jaar moet dit verder worden geprofessionaliseerd en taken die over blijven intern worden herschikt. Nieuwe taken zoals de projectadministratie met bijbehorende verantwoordingen en contracten, worden nader ingevuld.

In het derde kwartaal van 2023 zal de audit plaatsvinden voor de certificering van de NOBB en worden alle bedrijfs- en inhoudelijke processen doorgelicht. Voor de NOBB een goede graadmeter en instrument voor benchmark met andere Bibliotheken.

Zorgen zijn er voor de komende jaren over de financiën. Door de hoge inflatie lopen de kosten van met name personeel, energie en huur enorm op. De subsidies van gemeenten worden jaarlijks geïndexeerd maar lopen niet in de pas met de werkelijke stijging van kosten. De NOBB gaat inzichtelijk maken wat de effecten waren per gemeente in de afgelopen jaren en wat de verwachting is voor de komende jaren. Dit wordt besproken met de beleidsambtenaren zodat er plannen kunnen worden gemaakt om of de kosten te beperken of de subsidie te verhogen. Tot nu toe zijn de prijsstijgingen opgevangen door efficiënter werken, meer zelfbediening en minder mensen op de werkvloer.

Communicatie

Vanuit marketing en communicatie zetten we vakkennis steeds gestructureerder en doelbewuster in. Die vakkennis wordt op maat overgebracht aan lokale teams en kennisteams, zodat hun vaardigheden worden verbeterd en de bibliotheekcollega's beschikking hebben over hulpmiddelen om de rol en de mogelijkheden van de Bibliotheek duidelijk voor het voetlicht te brengen. De landelijke ambitie binnen de merkstrategie voor Openbare Bibliotheken is te groeien van 4 naar 8 miljoen bezoekers. Daarvoor worden krachten gebundeld om impact te vergroten en meer mensen te bereiken. Ook binnen de NOBB werken we steeds meer op basis van doelgerichte communicatie: formuleren wie de doelgroep is, mensen vinden, boeien, binden. Daarbij ligt de focus op kwaliteit, bereik en impact. Intern elkaar tijdig betrekken bij plannen, afstemmen wat kan én meer denken vanuit de gebruiker. En extern een boodschap overbrengen met meerwaarde voor de (potentiële) bibliotheekgebruiker. Niet alleen gebaseerd op feiten, maar ook op herkenbaarheid en betrokkenheid.

Stadsarchief Oss

Zie beleidsplan 2023 – 2026.

Recreatie en Toerisme

In samenwerking met de gemeenten Maashorst, Meierijstad en Oss zijn er taakafspraken gemaakt over het contentbeheer van lokale culturele en toeristische websites en een thematische aanpak van lokale onderwerpen, onder meer in de vorm van storytelling. Deze afspraken worden jaarlijks contractueel vastgelegd. En er komen steeds meer Toeristische InformatiePunten in Bibliotheken, zodat er een goede online en offline kruisbestuiving ontstaat.

In de Trendrede van 2022 wordt gesproken over het schetsen van een beeld van de toekomst. Een beeld dat hoop geeft op een goede toekomst in harmonie, maar ook realistisch is.

Daar wil de NOBB aan bijdragen. Niet alleen terugkijken of problemen van nu (tijdelijk) oplossen, maar vanuit kennis en dialoog een beeld vormen van een toekomst die anders zal zijn dan het verleden of heden, maar waardenvol en menselijk.

Om te eindigen met de woorden van Masha Gessen:

“Remember the future”

Kennisteam voor- en vroegschoolse educatie

“Taal is nu wel echt aan de beurt”

Speerpunten

Inzetten op de doorgaande leeslijn: Boekstart in de kinderopvang, gezinsaanpak, taalontwikkeling, leesplezier en het voorkomen van laaggeletterdheid

Kennisteam jeugd

“Samen ervoor zorgen dat de boeken de kinderen bereiken”

Speerpunten

Het Leesoffensief (structurele samenwerking met kinderopvang en primair onderwijs), leesplezier, scholenaanbod en gezinsaanpak

Kennisteam jongeren

“Focus op de collectie en samenwerking met het onderwijs”

Speerpunten

Collectie relevant maken en houden, inspelen op trends, structurele samenwerking met het voortgezet onderwijs/dBOS, lokale samenwerkingen versterken en studenten aan de Bibliotheek binden – de Bibliotheek als third place promoten

Kennisteam volwassenen basisvaardigheden

“Laagdrempelige plek om je te ontspannen én te ontwikkelen”

Speerpunten

Focus op de geletterde samenleving, participatie in de informatiesamenleving en leven lang ontwikkelen met twee grote aandachtsgebieden: de DigiTaalhuizen / DigiTaalpunten en het Informatiepunt Digitale Overheid (IDO)

Kennisteam volwassenen programmering

“Onderwerpen agenderen die een beetje schuren”

Speerpunten

Kritische vragen aan de orde stellen, community's vormen die hun eigen wensen en ideeën aandragen en mensen niet alleen 'aan' zetten maar ook 'uit' zetten en ontspanning bieden

Kennisteam vrije tijd en erfgoed

“Verrijken en verbinden door middel van historie”

Speerpunten

Streven naar bovenlokale erfgoedcentra, ontmoeting en dialoog initiëren rondom de historische relatie met het heden en de toekomst, Toeristische Informatiepunten duidelijk naar voren brengen.

Noord Oost Brabantse Bibliotheken
Postbus 815 - 5340 AV Oss
www.nobb.nl